

Complexnummer: 510650

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

510651, 510652, 510653, 510654

Woonplaats

Bedum

Gemeente

Het Hogeland

Provincie

Groningen

Hoofdadres van hoofdobject

Grotestraat 49, 9781 HB Bedum

Complexomschrijving

Complexomschrijving

Inleiding

Complex bestaande uit een rooms-katholieke KERK "Maria ten Hemelopneming", een PASTORIE en een BEGRAAFPLAATS met ROUWKAPEL. De kerk is in 1880/81 gebouwd naar een ontwerp van architect A. Tepe in neo-gotische stijl, op de plaats van een oude kerk uit 1803. Aannemer bij de bouw was C. van Schaik uit Utrecht. De pastorie, die in de tijd van de oude kerk werd gebouwd, bleef bewaard. Dit uit 1857 daterende pand werd ontworpen door architect J.F. Scheepers uit Groningen. Op het terrein achter de kerk werd in de winter van 1876/77 de begraafplaats aangelegd, die in vier klassen werd verdeeld. In 1878 kreeg architect J. Balvert uit Pannerden opdracht een tekening te maken in gotische stijl van een rouwkapel. In 1880 werd de kapel gebouwd door dezelfde aannemer als van de kerk, C. van Schaik.

Kerk en pastorie zijn middels een tussenlid met elkaar verbonden en liggen beide aan de Grotestraat. De kerk ligt achteruit aan een iets verhoogd gelegen voorplein, dat van de straat gescheiden wordt door een bakstenen muurtje met pijlers en stalen buizen. Een stoep van baksteen vormt de entree tot het plein. Links van het kerkterrein loopt een pad naar achteren naar de begraafplaats.

Waardering

Complex, bestaande uit kerk, pastorie en begraafplaats van algemeen belang

- als voorbeeld van een coherent, doch uit verschillende bouwtijden bestaand rooms-katholiek complex uit de tweede helft van de 19de eeuw
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het complex
- vanwege het sobere, maar verzorgde materiaalgebruik
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Grotestraat

Monumentnummer*: 510651

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 juli 1998
Kadaster deel/nr: 6729/35

Complexnummer

510650

Complexnaam

Woonplaats*

Bedum

Gemeente*

Het Hogeland

Provincie*

Groningen

Straat*

Grotestraat

Nr*

49

Toev.*

Postcode*

9781 HB

Woonplaats*

Bedum

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Bedum

Sectie*

K

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

468

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De R.K. KERK "Maria ten Hemelopneming" werd in 1881 in gebruik genomen. Sindsdien moesten er nog enkele ornamenten worden geplaatst en hebben er een aantal wijzigingen plaatsgevonden. In 1883 werd het Moeder Godsaltaar geplaatst en in 1887 werden de 14 staties, vervaardigd door Eugène de Fernemont uit Den Bosch, aangebracht. In de periode 1891-1906 kreeg het gebouw een tegelvloer, werden de vensters van het middenschip voorzien van gebrandschilderde ramen, kwam er een biechtstoel en werden twintig, nog uit de oude kerk afkomstige banken, vervangen door nieuwe. In 1925 kreeg de kerk elektrisch licht en in 1928 werd voetverwarming aangelegd. In 1934/35 vond er een grote restauratie plaats waarbij het gebouw van binnen werd gestucadoord, er een nieuwe tegelvloer werd gelegd, er boven het priesterkoor en het Maria- en Jozefaltaar gebrandschilderde ramen werden aangebracht, vervaardigd door glazenier Joep Nicolas uit Roermond en waarbij de staties werden overgeschilderd in dezelfde kleur. In 1962 kwam er een nieuwe preekstoel en werd het Jozefaltaar afgebroken om plaats te maken voor zo'n veertig zitplaatsen. Tijdens de restauratie van 1967/68 werden de gebrandschilderde ramen in aluminium sponningen geplaatst. In 1969 werd het priesterkoor verhoogd, werd de preekstoel omgebouwd tot twee verhoogde lezenaars, de communiebanken links en rechts van het priesterkoor gezet en op het priesterkoor een nieuw altaar geplaatst. Tijdens de afbraak van de St. Martinuskerk in Groningen kwam de kerk in het bezit van een fraaie biechtstoel uit deze kerk. Het in 1819 gebouwde orgel dat uit de oude kerk was overgebracht, is vervangen door een elektronisch orgel. De parochianen schonken de kerk in 1946 twee nieuwe luidklokken van de firma Van Bergen uit Heiligerlee, nadat de oude er in 1943 waren uitgehaald. Ondanks deze wijzigingen heeft het interieur voldoende kwaliteiten behouden om voor bescherming in aanmerking te komen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Een in neogotische stijl opgetrokken eenbeukige kruiskerk met vijfhoekige absis, gebouwd in een bruine baksteen op een trasraam van bruine klinkers met schuin aflopende rollaagbeëindiging. Het samengestelde dak is gedekt met leien in maasdekking en wordt omsloten door een zinken goot. Op het dak vijf kleine houten dakkapellen onder een zadeldak met houten luik met vierpasmotief, en op de nok van de absis een pinakel met torenkruis. Aan de voorzijde is een naar boven toe smaller wordende toren geplaatst, vier bouwlagen hoog, met ingesnoerde torenspits met bol en torenkruis en een uitgebouwde, driehoekige traptoren onder een driezijdig schilddakje aan de zuidzijde. De zijgevels en hoeken van het kerkgebouw worden ondersteund door gemetselde steunberen die ook binnenwaarts zijn geplaatst. De gevels worden geleed door spitsboogvensters met tracering, glas-in-lood en hardstenen afzaat.

De hoofdentree bevindt zich in de toren aan de westzijde en bestaat uit een dubbele gelakt houten korfboogvormige deur met decoratieve gehengen onder een eensteens korfboog. Boven de entree, op de tweede bouwlaag, een groot spitsboogvenster met tracering en glas-in-lood met onder de lekdorpel een in vier vakken gemetseld vlak. Aan weerszijden is aan de bovenzijde een rond venstertje met davidster motief geplaatst. De noordgevel heeft op de tweede bouwlaag twee blinde spitsboogvensters en de zuidgevel één. Op de derde bouwlaag hebben noord- en westgevel twee hoge blinde spitsboogvensters met daartussenin twee spitsboogvensters met een rond vlak erboven, dat bij de westgevel in beslag wordt genomen door een wijzerplaat. De zuidgevel heeft dezelfde indeling maar met slechts één blind spitsboogvenster. De vierde verdieping heeft aan alle zijden vier blinde spitsboogvensters met in de middelste twee, houten roosters. De traptoren heeft bovenin drie spitsboogvensters met glas-in-lood en een aantal smalle venstertjes.

De noord- en zuidgevel van het kerkgebouw hebben elk vijf spitsboogvensters, onderbroken door het transept. Het noorder- en zuider transept hebben beide een tuitgevel met schouders. De gevels worden ingedeeld door een groot spitsboogvenster met tracering en glas-in-lood, geflankeerd door twee blinde spitsboogvensters met erboven twee ronde vensters met davidster motief. Het noorder transept heeft onder het grote venster een dubbele korfboogvormige, gelakte houten deur met ijzeren gehengen en een natuurstenen stoep. In de top van de beide transepten bevindt zich een blind spitsboogvenster met tracering waarbinnen twee kleine glas-in-lood vensters zijn uitgespaard, met aan weerszijden nog twee blinde spitsboogvensters. In de zijgevels van het noorder- en zuider transept is een spitsboogvenster aangebracht, eveneens met tracering en glas-in-lood. Tussen het zuider transept en de vijfhoekige absis is een lage aanbouw geplaatst onder een met leien bedekt schilddak, met in de oostgevel een spitsboogvenster. Aan de oostzijde van het noorder transept bevindt zich een driehoekig absidiool met driezijdig tentdak en drie spitsboogvensters.

In het INTERIEUR zijn ondermeer vermeldenswaard: het stergewelf, de kleurig betegelde vloer (1934), de veertien kruiswegstaties, het hoofdaltaar in de koorsluiting met de gebrandschilderde ramen waarop de heiligen St. Walfridus en St. Radfridus, St. Willibrordus en St. Ludgerus staan afgebeeld, het Maria-altaar in het absidiool, het zwart marmeren zeshoekige doopvont, de houten kerkbanken, de houten biechtstoel in het zuidelijke transept en de houten orgeltribune. In het voorportaal de tegelvloer en de bakstenen trap naar de toren; (in de toren het uurwerk in een houten kast.) Orgel en orgelkas zijn niet van waarde uit het oogpunt van monumentenzorg.

Waardering

Rooms-katholieke kerk van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang

- als voorbeeld van een evenwichtige neogotische kerk uit de tweede helft van de 19de eeuw
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp
- als voorbeeld van een bescheiden representant van het oeuvre van A. Tepe
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur en een groot deel van het interieur
- vanwege het sobere, maar verzorgde materiaalgebruik
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Grotestraat

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 510652

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 juli 1998
Kadaster deel/nr: 6729/35

Complexnummer

510650

Complexnaam

Woonplaats*

Bedum

Gemeente*

Het Hogeland

Provincie*

Groningen

Straat*

Grotestraat

Nr*

47

Toev.*

Postcode*

9781 HB

Woonplaats*

Bedum

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Bedum

Sectie*

K

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

4025

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Naast de kerk staat de in een Eclectische stijl opgetrokken R.K. PASTORIE uit 1857 die met de kerk verbonden is via een tussenlid. In 1886 werden de muren van het pand twee meter verhoogd en werd het dak vernieuwd. Aan de achterzijde werd in 1887 een serre gebouwd. In 1984/85 vonden er enkele wijzigingen plaats in het interieur; op de verdieping kwam onder andere een badkamer en op de begane grond een wc. De pastorie ligt direct aan de weg, aan de zuidzijde van de kerk; aan de voorzijde twee stoeppalen.

Omschrijving

De PASTORIE met aangebouwde schuur is opgetrokken in rode baksteen op een gepleisterd trasraam en heeft aan de voorzijde (westzijde) hoekpilasters. Het afgeknotte schilddak wordt aan de voorzijde gedekt door een zwart geglazuurde leipan en aan de achterzijde door een nieuwe pan, en wordt omsloten door een kroonlijst. Op de nok zijn nog slechts twee van de oorspronkelijk vier schoorstenen met kap over.

Het van een mezzanino voorziene pand heeft de hoofdentree in het doorgetrokken middenrisaliet van de westgevel, dat eindigt in een flauw hellend zadeldakje met kroonlijst. De entree wordt gevormd door een dubbele paneeluur met halfrond bovenlicht van glas-in-lood (jaren dertig) en een natuurstenen stoep (drie treden hoog) ervoor met aan weerszijden een gepleisterd muurtje. Boven de entree een balkon met hek, bestaande uit twee houten hoekpijlers met een decoratief ijzeren, opengewerkt hekwerk ertussen. Het balkon wordt ondersteund door twee consoles die op hun beurt rusten op twee bakstenen profielkapitelen. Twee openslaande glasdeuren onder een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

getoogde strek, geflankeerd door twee gemetselde pilasters, verlenen toegang tot het balkon. Aan weerszijden van het middenrisaliet bevinden zich twee zesruits vensters met erboven twee halve tweeruits vensters, alle onder een strek. De zuidgevel heeft twee vensters (niet origineel). De oostgevel heeft een doorgetrokken middenrisaliet met flauw hellend zadeldakje, waarin zich een paneeldeur met tweeruits bovenlicht onder een strek bevindt en daarboven een openslaand zesruits venster onder een getoogde strek. Aan de linkerzijde van het risaliet bevinden zich twee van onderen dichtgezette zesruitsvensters met direct grenzend aan de onderdorpels twee keldervensters. Boven de twee vensters een half tweeruits venster en een blind half venster, die zich gespiegeld herhalen aan de rechterzijde van het risaliet. Aan deze zijde is een vijfhoekige serre aangebouwd van baksteen met decoratieve gootlijst, drie zesruits vensters en een negenruits venster (oorspronkelijk openslaande deuren), alle onder een rollaag.

De noordgevel van de pastorie heeft een zesruits venster met bovenin drie blinde half vensters en een doorgetrokken dakkapel onder een flauw hellend zadeldakje, met openslaand zesruits venster onder een getoogde strek. Aan de noordgevel is een L-vormig tussenlid gebouwd met plat dak en muizetandfries dat de pastorie met de kerk verbindt. Het heeft aan de noordzijde een paneeldeur onder een spitsboogvormig bovenlicht en aan de beide westzijdes een tweeruits venster met spitsboog en gemetselde boogtrommel. Aan de oostzijde bevinden zich twee spitsboogvensters.

De SCHUUR is aan de zuid- en oostgevel vastgebouwd en heeft een schilddak met één wolfeind, gedekt met een zwart geglazuurde Hollandse pan. De schuur heeft aan de noordzijde een afgesloten hoek, een opgeklampte deur met rollaag en drie gietijzeren roosvensters. De oostzijde heeft een klein tweeruits venster en in de top twee zaadvensters; de zuidzijde is blind. De schuur gaat aan de westzijde over in een aangekapte gang, die vanuit de pastorie bereikbaar is.

Waardering

Pastorie met aangebouwde schuur van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang

- als voorbeeld van een halverwege de 19de eeuw gebouwde pastorie in eclectische stijl met mezzanino uit 1886
- vanwege de sobere, maar afgewogen vormgeving
- vanwege de functionele relatie met de er naast gelegen kerk
- vanwege de vrij hoge mate van gaafheid van het exterieur
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Grotestraat

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 510653

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 juli 1998
Kadaster deel/nr: 6729/35

Complexnummer

510650

Complexnaam

Woonplaats*

Bedum

Gemeente*

Het Hogeland

Provincie*

Groningen

Straat*

Grotestraat

Nr*

49

Toev.*

Postcode*

9781 HB

Woonplaats*

Bedum

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Bedum

Sectie*

K

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1931

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

In 1876 diende het kerkbestuur een verzoek in bij het gemeentebestuur om een R.K. BEGRAAFPLAATS te mogen aanleggen. Dit verzoek werd in eerste instantie afgewezen omdat op grond van de Begraafwet niet binnen een afstand van 50 meter tot de bebouwde kom begraven mocht worden. De r.k. school lag op een afstand van 37 meter. Later in het jaar werd wel toestemming verleend op voorwaarde dat binnen 50 meter afstand van de school niet zou worden begraven. De begraafplaats werd in 1876/77 aangelegd op een terrein ten noordoosten van de kerk. In 1878 nam de weduwe Maria Lammerts Elerie het initiatief om een ROUWKAPEL te laten bouwen op de begraafplaats en schonk de kerk 1000 gulden. De kapel werd in 1880 gebouwd naar een ontwerp van architect J. Balvert uit Pannerden. Voor dit doel werd het middenpad verbreed. Op de begraafplaats bevinden zich diverse grafzerken waaronder die van de Maria Lammerts Elerie, overleden in 1886, vervaardigd door J. Kalf, een kindergrafje uit 1890 met beeld van een engel zittend op de calvarieberg, met volgende signatuur: D63, August Drechsler, C. Hemnitz, en een graf met opengewerkt gietijzeren kruis met christus uit 1937.

Omschrijving

De begraafplaats is aangelegd op een nagenoeg vierkant terrein dat wordt omzoomd door een schelpenpad, bomen en struiken, en een sloot. Het kruisvormige padenpatroon deelt het terrein in vieren. De rouwkapel ligt aan het einde van de oost-west as.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

R.K. begraafplaats van algemeen cultuurhistorisch belang

- als voorbeeld van een kleine rooms-katholieke begraafplaats uit de tweede helft van de 19de eeuw
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid
- vanwege de functionele en ruimtelijke relatie met de andere complexonderdelen

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

Monumentnummer*: 510654

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 juli 1998
Kadaster deel/nr: 6729/35

Complexnummer

510650

Complexnaam

*Woonplaats**

Bedum

*Gemeente**

Het Hogeland

*Provincie**

Groningen

*Straat**

Grotestraat

*Nr**

49

*Toev.**

*Postcode**

9781 HB

*Woonplaats**

Bedum

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Bedum

*Sectie**

K

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1931

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Een in neo-gotische stijl opgetrokken ROUWKAPEL, opgebouwd in bruine baksteen op een uitspringend trasraam van bruine klinkers afgedekt met een schuine rollaag. De kapel heeft een zadeldak bedekt met leien, en een zinken goot. Midden in de westgevel is een altaarnis uitgebouwd onder een steekkap. De drie topgevels hebben een tuit en aanzetstenen afgezet met een ezelsrug, hoeklisenen met tandlijst en drie blinde venstertjes (twee korte met ertussenin een langere). In de noord- en zuidgevel bevindt zich een getoogde opgeklampte deur met gehengen, en in de oostgevel drie smalle getoogde vensteropeningen. In de altaarnis met kruis-ribgewelf is een altaar tegen de achterwand gemetseld, bestaande uit een gele bakstenen onderbouw met terrazzo blad. Boven het altaar bevinden zich een Jezus aan het kruis met aan weerszijden een uit ijzer gegoten, beschilderd beeld.

Waardering

Rouwkapel van algemeen belang

- als voorbeeld van een in neogotische stijl opgetrokken kapel uit het laatste kwart van de vorige eeuw
- als goede representant van het oeuvre van architect J. Balvert
- vanwege de hoge mate van gaafheid
- vanwege de karakteristieke vormgeving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de functionele relatie met de begraafplaats

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Rouwkapel (H)